

ПРОГРАМА КУРСУ З ДИСЦИПЛІНИ “КРИМІНОЛОГІЯ”

Тема 1. Поняття, предмет, метод та система кримінології

Поняття кримінології як соціально-правової науки, її предмет: злочинність, причини та умови, що її обумовлюють, особа злочинця, засоби запобігання злочинності. Завдання та функції кримінології. Місце кримінології в системі наук. Зв'язок кримінології з філософією, соціологією, економікою, демографією, психологією, педагогікою, статистикою. Кримінологія та правові науки: взаємозв'язок кримінології з кримінальним, кримінально-процесуальним, кримінально-виконавчим, адміністративним правом, іншими правовими науками. Система кримінології: зміст загальної та особливої частини. Методологія кримінології. Загальнонаукові та спеціальні методи, які використовуються в кримінології. Задачі кримінології. Особливості методики криміналістичних досліджень.

Тема 2. Злочинність та її основні характеристики

Поняття злочинності. Основні ознаки злочинності: соціально-правове явище, історична обумовленість, мінливість. Стан і тенденції злочинності в Україні. Основні показники структури злочинності. Поняття латентної злочинності, її види.

Поняття причин і умов злочинності. Поняття кримінологічної детермінації. Причинно-наслідковий зв'язок в кримінології. Класифікація причин і умов злочинності: об'єктивні і суб'єктивні, головні та другорядні. Поняття причин і умов скоєння конкретного злочину, їх співвідношення з причинами і умовами злочинності. Причини і умови злочинності на сучасному етапі розвитку суспільства (90-ті роки XX ст. – початок XXI ст.).

Тема 3. Кримінологічне вчення про особу злочинця

Поняття особи злочинця. Співвідношення соціального та біологічного в особі злочинця. Основні ознаки кримінологічної характеристики особи злочинця: соціально-демографічні, кримінально-правові, соціальні ролі та статуси, морально-психологічні властивості, ціннісні орієнтації. Класифікація злочинців. Кримінологічна характеристика основних типів злочинців. Індивідуальна злочинна поведінка. Вплив об'єктивних і суб'єктивних факторів на формування злочинної поведінки.

Поняття віктимології. Зв'язок “злочинець – жертва” як відношення, ситуація, становище. Поняття особи потерпілого та її кримінологічне значення. Класифікація поведінки потерпілих від злочину. Поняття суїцидальної поведінки. Проблеми суїциду в Україні.

Тема 4. Загальна характеристика попередження злочинності, кримінологічне прогнозування та планування боротьби зі злочинністю

Поняття попередження злочинності. Основні принципи організації системи попередження злочинності. Цілі, завдання, функції та межі попереджувальної діяльності. Правові та організаційні основи попереджувальної діяльності. Класифікація попереджувальних заходів. Суб'єкти попереджувальної діяльності.

Поняття кримінологічного прогнозування. Цілі, завдання та практичне значення кримінологічного прогнозування. Види кримінологічного прогнозування (довгострокове, середньострокове, поточне, цільове). Методи кримінологічного прогнозування (екстраполяції, моделювання, експертних оцінок).

Поняття кримінологічного планування. Цілі, завдання, види та методи кримінологічного планування.

Тема 5. Кримінологічна характеристика злочинності неповнолітніх. Кримінологічна характеристика рецидивної злочинності

Поняття злочинності неповнолітніх, її кримінологічна характеристика (стан, рівень, структура, динаміка). Групова злочинність неповнолітніх. Кримінологічна характеристика особи неповнолітніх злочинців. Особливості мотивації злочинів неповнолітніх. Причини та умови злочинності неповнолітніх. Неприятливі фактори сімейного, навчального та виробничого виховання. Криміногенні фактори побутового оточення та сфери дозвілля, недоліки діяльності правоохоронних органів у запобіганні злочинності неповнолітніх. Основні напрями попередження злочинності неповнолітніх.

Кримінологічне поняття рецидиву злочинів та рецидивної злочинності. Стан, рівень, структура, динаміка рецидивної злочинності. Кримінологічна характеристика особи рецидивістів. Соціально-демографічні ознаки і морально-психологічні властивості. Спосіб життя і злочинна поведінка злісних рецидивістів. Причини та умови рецидивної злочинності. Обставини, що обумовлюють

рецидивну злочинність. Основні напрями попередження рецидивної злочинності.

Тема 6. Кримінологічна характеристика організованої злочинності, насильницьких злочинів та хуліганства

Поняття організованої злочинності. Співвідношення категорій “організована злочинність”, “злочинна організація”, “організована злочинна група”. Структура організованої злочинності. Кримінологічна характеристика організованої злочинності (стан, структура, динаміка). Кримінологічна характеристика учасника злочинної організації. Причини та умови організованої злочинності. Основні напрями попередження організованої злочинності.

Поняття насильницьких злочинів. Стан, рівень, структура, динаміка насильницьких злочинів. Кримінологічна характеристика осіб, що вчинили насильницькі злочини та хуліганства. Причини та умови здійснення насильницьких злочинів та хуліганства. Основні напрями попередження насильницької злочинності та хуліганства.

Тема 7. Кримінологічна характеристика корисливих та необережних злочинів

Поняття корисливих злочинів. Кримінологічна характеристика злочинів проти власності. Злочини проти власності корисливого та корисливо-насильницького характеру. Стан, рівень, структура, динаміка крадіжок, грабежів, розбоїв, шахрайств, привласнення, розтрати майна. Характеристика осіб, які вчиняють злочини проти власності громадян, державної та колективної власності. Причини та умови вчинення злочинів проти власності. Основні напрями попередження злочинів проти власності.

Поняття необережної злочинності. Особливості її кримінально-правової характеристики. Кримінологічна характеристика осіб, які вчиняють злочини з необережності. Причини і умови необережних злочинів. Основні напрями необережної злочинності.